

Las Antropocenu: rola sosny zwyczajnej (*Pinus sylvestris*) w kształtowaniu nowoczesnych państw, społeczeństw i środowisk w XVIII i XIX wieku

Przełom XVIII i XIX wieku w Europie był jednym z najbardziej burzliwych okresów politycznych w dziejach. Na burzę polityczną naniosły się wielkie zmiany związane z postępującą transformacją energetyczną, której efektem było coraz większe opieranie się na paliwach kopalnych kosztem biomasy drzewnej. Dodatkowo wielkie zmiany przyniosła idea oświeceniowa, która zredefiniowała na nowo porządek społeczny i państwowy. Wszystkie te idee i procesy, które w swych początkach zaczęły silnie rozwijać się na zachodzie kontynentu przyszedł z czasem w rejon Europy Środkowej i Wschodniej, w której doszło pod koniec XVIII stulecia do wydarzenia nadzwyczajnego – całkowitego upadku jednego z największych ówczesnych państw regionu, czyli Rzeczypospolitej. Ziemię dawnego polsko-litewskiego państwa włączone zostały w skład trzech różnych monarchii oświeceniowych, w których panował zupełnie odmienny porządek prawny, społeczny i gospodarczy.

W tle wielkich wydarzeń historycznych od połowy XVIII wieku zachodziła rewolucja, o której do tej pory niewiele osób pisało. Naturalnie rosnące i często plądrowniczo eksploatowane lasy Europy zaczęły w coraz większym stopniu być zastępowane drzewnymi monokulturami, w których najważniejsze znaczenie miały dwa gatunki – sosna i świerk. Co istotne – większość państw, które w XVIII i XIX w. chciały adaptować stworzony niemiecki model leśnictwa naukowego zaczynały swoją przygodę z gospodarką leśną od upraw sosny. Ta – mimo swojej bardzo dużej ekologicznej plastyczności – nie adaptowała się we wszystkich miejscach. Z tego powodu sosnę z czasem zastępowano świerkiem. W naszym projekcie chcemy skupić się szczególnie na momencie samej transformacji leśnej i jej początków na przełomie XVIII i XIX wieku. Zależy nam na tym, aby przeanalizować historię regionu w kontekście znaczenia sosny dla rozwoju dawnej administracji państwowej (tzn. początków tworzenia służby leśnej), gospodarki (znaczenia sosny w transformacji energetycznej tego okresu) czy relacji aparatu państwowego z mieszkańcami obszarów wiejskich. Istotną częścią projektu będą interdyscyplinarne badania (paleoekologiczne, genetyczne, dendroekologiczne, kartograficzne i historyczne), które pozwolą nam odpowiedzieć na pytanie o to w jaki sposób monokulturowa uprawa sosny zwyczajnej zmieniła dawne krajobrazy i jakie są ekologiczne konsekwencje decyzji naszych przodków sprzed kilkuset lat.

Zasadniczym miejscem analizy będą tereny dzisiejszej Polski, które w końcu XVIII wieku znajdowały się pod zarządem trzech różnych państw – Austrii, Rosji i Prus, oraz ziemie czeskie, które w tym czasie znajdowały się w stabilnym centrum monarchii Habsburgów. Porównując ze sobą te dwa miejsca chcemy zwrócić szczególną uwagę na to w jaki sposób dokonywało się przejście do lasów monokulturowych oraz jakie skutki krótko- i długofalowe dla leśnych ekosystemów miało wprowadzenie naukowego leśnictwa.